

Snijdend houtdraaien, een oude techniek voor het maken van houten voorwerpen met behulp van een draaibank en beitels, vraagt om bezig te zijn in het hier en nu.

Houtdraaiers Robert en Jimmy vertellen over hun passie, en over de bijdrage daarvan aan hun eigen welzijn en dat van hun leerlingen.

Snijdend houtdraaien, een helend proces

De snijdende houtdraaier bewerkt met scherpe beitels een blok hout, vastgezet in een draaibank. Hij ontwerpt houten nutsvoorwerpen, decoratieve objecten, kunst. Hij berekent de afmetingen van de mallen en van het eindobject op de millimeter na. Hij kiest het soort hout, denkt na over de positie van zijn blok om de mooiste tekening uit het hout te onthullen. Dan begint het draai- en snijproces. Hij respecteert de ondersteunende vezel in het hout. De positie van de beitel, in de hand en in een hoek van ongeveer 45 graden tegen het hout, bepaalt het snijpunt, de fijnheid van de afgesneden houtschilfers en de uiteindelijke vorm. Deze techniek zet het minste druk op het hout en de machines en levert het zuiverste eindwerk op: glooiende rondingen die nauwelijks afwerking of schuurwerk vragen.

Na een lange carrière in de sociale en gehandicaptensector zocht Robert Piccart een uitdaging om met zijn handen bezig te zijn. Die vond hij onverwacht, toen hij 20 jaar geleden iemand het snijdend houtdraaien zag demonstreren in een buurgemeente. De gedachte: *“Dat wordt het!”*, flitste door

Tim, Zita, Robert en Jimmy tijdens de laatste dag van het meester-leerlingstraject (© Lydia Brone)

hem heen. En zo geschiedde. Hij volgde eerst een instapcursus bij de Gilde van Houtdraaiers. Nadien een cursus op A3 niveau, ambachtelijk houtdraaiwerk en complex draaiwerk, bij Syntra West Campus Brugge (2008-2009). Die cursus bestaat vandaag niet meer. Nadien ging hij in de leer bij verschillende houtdraaiers, onder andere in het Mekka van de houtdraaiers in Duitsland aan de Tsjechische grens. In Duitsland is de *Drechselmeister* een erkende vakman. Zulk meesterschapstraject bestaat niet in België. Lesgevende houtdraaiers zijn in Vlaanderen bovendien op één hand te tellen. Om professioneel te blijven evolueren, organiseert Robert jaarlijks minstens één ontmoeting met een andere meester houtdraaier, meestal tijdens zijn vakanties. Ze delen kennis, wisselen ervaringen, trucjes en specifieke technieken uit.

Ondertussen is Robert een begaafde meester met veel ‘houtdraaikilometers’ op de teller. De afgelopen vijf jaar heeft hij verschillende leerlingen opgeleid. Het lesgeven doet hij altijd individueel. *“Elk individu is anders. Iedereen heeft een andere leercurve, te meer in het aanleren van een ambacht. Ik benader elke persoon apart om op zijn of haar behoeftes in te spelen. Uit non-verbale communicatie en gedrag voel ik aan wat de leerling nodig heeft. Het welzijn van de cursisten staat voorop. Bovendien heeft houtdraaien en het leren ervan iets therapeutisch. Mijn lesgeven ligt dan ook soms op de grens van therapie.*

Eén van zijn cursisten was Jimmy De Caluwé, salesmanager van beroep. Overbeschermden ouders zorgden ervoor dat Jimmy als kind niet kon sporten. Toch begon hij op zijn zestiende te basketten. Hij groeide snel door naar het seniorenteam en speelde in drie competitieën. Het begin van wat hij nu fysieke en mentale roofofbouw noemt. In 2005 kwam hij terecht in een depressie. Hij herstelde en herviel in 2016 in een burn-out. In één jaar tijd hervatte hij geleidelijk aan zijn job als salesmanager, alvorens in 2018 opnieuw in een depressie te belanden. Psychiater en therapeuten maakten het duidelijk: hij moest een nieuw pad kiezen in zijn leven.

V.l.n.r. Houtdraaier Robert in zijn atelier (© Josiane Droeghag) - Jimmy aan het werk met de draaibank (© Jimmy De Caluwé) - schalen en bloemen door Jimmy (© Jimmy De Caluwé) - rammelaar door Robert (© Sarah Kaerts) - Jimmy en Robert, twee meesters in de werkplaats (© Sarah Kaerts)

Zoals bij Robert kwam de interesse voor het houtdraaien bij Jimmy out of the blue. Op een dag zag hij iemand op TV houtdraaien. Hij wist meteen: *“Dit ga ik doen.” Alsof het ambacht hem koos en niet omgekeerd. “Mijn leven was opgebouwd rond het opzoeken van kicks. De lat moest altijd hoger, het was nooit genoeg, ik wilde altijd in alles het verst gaan, ook in mijn beroep. Ik zag mijn kinderen niet opgroeien. Ik kon niet neen zeggen, en stond bovendien altijd voor iedereen klaar, zelfs tijdens mijn vakanties. Rust kende ik niet. Ik zat onder het parket. Ik kon niet meer. Het houtdraaien heeft mij gered.”*

Jimmy leerde Robert kennen en volgde een tweejarige opleiding ambachtelijk houtdraaien. Het bracht hem veel: elke nieuwigheid is weer een kleine uitdaging, de voldoening en de fierheid bij een mooi eindresultaat, het zelfvertrouwen dat groeit bij elke moeilijke opdracht. Robert gaf hem de ruimte om zijn eigen stijl te ontwikkelen. Dat zorgde voor zelfbevestiging. Een houtdraaier moet zich aanpassen aan de omstandigheden, aan het materiaal. Deze flexibiliteit maakt de houtdraaier ook weerbaarder als mens.

“Mijn leven is rijker geworden. Ik blijf mezelf uitdagen, maar niet meer ten koste van mijn gezondheid. De focus ligt vandaag op mijn gezin en mezelf. Ik heb orde en routine geschept. Ik leerde neen te zeggen. Vroeger werd ik geleefd, nu leef ik zelf. Mijn telefoon bepaalt mijn leven niet meer. Ik werk weer fulltime maar laat mij niet meer onder druk zetten. Ik bepaal zelf de deadlines en draag geen uurwerk meer. Ik stopte met roken. Vuur en hout passen niet samen.”

Vandaag blijft Jimmy de **vinger aan de pols** houden, hij luistert veel meer naar zijn lichaam en waakt over zijn geest, want de aard van het beestje blijft natuurlijk. Hij voelt beter

aankomen wanneer het verkeerd kan gaan, want stress uit zich ook tijdens het houtdraaien. Een gestresseerde houtdraaier maakt fouten, dat is zijn alarmsignaal.

Ook op het leven van Robert had houtdraaien flink wat invloed. *“Dankzij het houtdraaien kan ik nu dingen langzamer benaderen. Bij het houtdraaien ligt mijn innerlijke spraak stil. Soms ga ik enkel tien minuten draaien om alle gedachten stop te zetten. Dat vermogen bouwde ik al doende op, zoals bij meditatie. Die klik in mijn hoofd maken, gaat nu veel sneller dan in het begin. Het is pure mindfulness, leven in het hier en nu.”*

Leren en groeien doe je in verbinding, ook wat mentaal welzijn betreft. Robert leerde Jimmy om te doseren, om geduld te hebben, om de stilte in zijn atelier te appreciëren, waardoor hij rust vond in het houtdraaien. Maar ook omgekeerd, inspireerde Jimmy Robert met zijn drive, energie en ambitie: nooit verlegen om een nieuw of origineel idee. Het leerde Robert om iets ambitieuzer te zijn. Jimmy is vandaag een begaafde en creatieve ambachtelijke houtdraaier. Hij beschrijft Robert als zijn mentor, zijn draaivriend, een vaderfiguur. Iemand waar hij iets tegen kan zeggen, waar hij altijd bij terecht kan.

Twee verschillende karakters, maar beide mannen delen hun liefde voor het ambacht én voor hun leerlingen. Die benaderen ze vanuit dezelfde filosofie. Ze stimuleren hen om een eigen stijl te ontwikkelen en om zelf op zoek te gaan naar de (hun) limieten van een bepaalde techniek. Daarnaast kiezen ze ervoor om individueel les te geven, ze geven hun volle aandacht en cultiveren geduld. Verder hebben ze oog voor het welzijn van hun leerlingen. Ze luisteren naar hen en ‘lezen’ hun. De manier waarop een leerling de atelierruimte binnenkomt, bepaalt mee hoe ze vandaag aan de slag gaan.

Wanneer Robert spanning waarneemt tijdens het houtdraaien, vraagt hij aan de leerling om zijn gevoel van rust of onrust te quoteren op een schaal van één tot tien. Nadien stelt hij voor om dezelfde handeling opnieuw te proberen, vier punten lager, rustiger. Zo spoort hij zijn leerling aan om na te denken over hoe hij zich vanbinnen voelt.

Jimmy coacht een jonge persoon met kenmerken uit het autisme spectrum, die zot is van techniek en hout en die zeer nieuwsgierig is. Hij voelt aan wanneer zijn leerling iets erg moeilijk vindt, zoals bijvoorbeeld het tekenen van een ontwerp. Jimmy leerde dat het beter is om hem niet meteen ter hulp te schieten, maar om hem eerst zelf te laten proberen. Tegelijk zoekt hij naar triggers die de jongeman boeien. Toen hij ontdekte dat hij graag kookt, stelde hij voor om keukenspullen te maken, eierdoppen en zelfs een pepermolen. De jongen is nu helemaal in zijn element en hij heeft geleerd geduld te hebben, want sommige objecten vragen nu eenmaal meer tijd en creativiteit.

Een andere man, chronisch depressief, arriveert vaak in Jimmy's atelier met te hoge bloeddruk en een lichte tremor in zijn hand. Jimmy neemt de tijd om met hem te babbelen, stelt hem geleidelijk aan op zijn gemak. Na een uurtje houtdraaien vermindert de tremor aanzienlijk, verbetert de motoriek. Jimmy wisselt nu vaak af tussen het maken van een plezant object en een moeilijkere opdracht. De cursist vond zelfvertrouwen, fierheid en trots terug in het houtdraaien.

Bijna belangrijker dan het ambacht zelf, is enerzijds het plezier dat ze halen uit het zien groeien van hun leerlingen. *“Het doel van elke leraar is dat zijn leerling beter wordt dan hijzelf. En dat is soms ook mijn frustratie... zonder afgunst. Hen zien openbloeien geeft mij vanbinnen een blij gevoel. Ik heb bewondering voor leerlingen die het goed doen en het daagt ook mij als leraar uit om verder te groeien”*, aldus Robert.

“Ik deed het nog niet, dus ik denk dat ik het wel kan.”

Houtdraaier Robert met eigen werk (© Sarah Kaerts)

Anderzijds typeert deze – misschien verkeerdelijk aan Pipi Langkous toegeschreven – uitspraak sterk de ingesteldheid van beide mannen naar hun leerlingen én naar zichzelf. Iets nieuws maken, de uitdaging die vragen en opdrachten van klanten soms vormen,... oplossingen zoeken, zichzelf en het ambacht steeds opnieuw uitvinden, ook daarvoor doen ze het. De voldoening die dat geeft. Met eigen handen en hoofd uitdagende projecten aangaan. Want, zoals Robert het mooi verwoordt: *“Naast het beheersen van de techniek, bepaalt de fantasie van de houtdraaier, de grenzen van wat hij kan maken.”*

Het houtdraaien als bindmiddel voor de samenleving, daar droomt Jimmy van. Naast zijn job, het creëren van objecten, het opleiden van leerlingen, bouwt hij stilaan aan een project waarbij hij de Erfgoedcel, het gemeentebestuur, andere ambachtelijke makers en burgers wil samenbrengen rond hout. Zijn bijdrage aan de samenleving: mensen terug zin in het leven geven en mentale ondersteuning uit de taboesfeer halen en bespreekbaar maken.

Robert zet zijn missie als katalysator verder. Hij wil meer mensen zoals Jimmy opleiden, die verder op hun beurt het houtdraaien in de wereld zetten, stralen en creatieve projecten opzetten. Hij sluit het gesprek af met volgende boodschap: *“Omring je, verbeter je levenskwaliteit, zowel op vlak van fysieke, mentale als emotionele gezondheid. Vind je dat in het houtdraaien? Des te beter. Is het door te tuinieren dan is het ook goed. Zolang je de incentives zoekt die aan je eigen behoeftes beantwoorden.”*

Josiane Droeghag

Freelance schrijfster, geboeid door de mensen die immaterieel erfgoed doen leven.

Sarah Kaerts

stafmedewerker 'registreren & verbreden' bij Werkplaats immaterieel erfgoed.

Met dank aan Robert Piccart en Jimmy De Caluwé voor hun oprechte getuigenis.

Lees meer over de techniek van het snijdend houtdraaien via deze QR code. <https://immaterieelerfgoed.be/nl/erfgoederen/snijdend-houtdraaien-een-oude-techniek-opnieuw-levend>

Beeld | © Jimmy De Caluwé, Josiane Droeghag, Lydia Brone, Sarah Kaerts

Deze rubriek wordt verzorgd door Werkplaats immaterieel erfgoed.

